OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

19.10.2026

LsN Tanja Innanen

Lakivaliokunnalle

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta uudeksi direktiiviksi eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä ja eurooppalaisesta etäosallistumismääräyksestä (U 52/2026 vp); lakivaliokunnan kuulemisessa 30.9.2026 annetut lausunnot

Useat lausunnonantajat ovat katsoneet, että Suomen tulisi neuvotteluissa ryhtyä ajamaan kantaa, jonka mukaan myös muun kuin oikeusviranomaisen eli Suomessa esitutkintaviranomaisen tulisi voida antaa tutkintamääräys ilman oikeusviranomaisen vahvistusta. Tämä tarkoittaisi, että direktiivistä tulisi poistaa määräys, joka edellyttää oikeusviranomaisen vahvistusta, jos tutkintamääräyksen on antanut muu toimivaltainen viranomainen kuin oikeusviranomainen.

Voimassa olevan EIO-direktiivin neuvotteluissa Suomi ajoi aikoinaan voimakkaasti nyt ehdotettua kantaa siitä, että poliisia tulisi pitää oikeusviranomaisena. Kantaa ei neuvotteluissa hyväksytty. Suomen järjestelmän kannalta voidaan kuitenkin pitää hyvänä neuvottelusaavutuksena, että myös muiden rikostutkinnassa toimivaltaisten viranomaisten asema tunnustettiin siten, että ne voivat esittää tutkintamääräyksen, jonka oikeusviranomainen vahvistaa, sekä lisäksi toimia suoraan täytäntöönpanoviranomaisena tilanteissa, joissa ne olisivat myös kansallisesti vastaavassa tilanteessa toimivaltaisia.

Oikeusministeriön arvio on, että jos Suomi yrittäisi avata asian neuvotteluissa uudelleen, sillä ei olisi menestymisen mahdollisuuksia. Tämä johtuu mainitusta aiemmasta neuvottelutuloksesta. Lisäksi EU-tuomioistuin on EIO-direktiivin hyväksymisen jälkeen antanut useita ratkaisuja oikeusviranomaisen käsitteestä ja niiden perusteella on yksiselitteistä, että EU-oikeudessa poliisiviranomaista ei voida pitää oikeusviranomaisena. Lisäksi esimerkiksi viimeksi EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön alalla hyväksytyssä ns. e-evidence-sääntelyssä on omaksuttu täysin sama vahvistamismenettely eli viranomaisia koskeva sääntely on juuri vahvistettu

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Meritullinkatu 10 00170 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

EU:ssa uudelleen. Lisäksi koska kyseessä on ns. recast-sääntely, jolloin avoinna neuvotteluissa ovat vain komission avaamat kysymykset, asia ei ole edes neuvotteluiden kohteena.

Useat lausunnonantajat ovat esittäneet, että Suomen tulisi ryhtyä ajamaan kantaa, jonka mukaan englannista tehdään pakollinen kieli tarkoitetussa yhteistyössä eli että jäsenvaltioilla olisi velvollisuus hyväksyä eurooppalaiset tutkintamääräykset englannin kielellä.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan jäsenvaltio voi ilmoittaa, että se hyväksyy englannin kielen käytön. Tämä tarkoittaa, että jäsenvaltioilla on vapaa harkintavalta asiassa. Sääntely on samansisältöinen ja vakiintunut kaikissa EU:n rikosoikeusyhteistyötä koskevissa säädöksissä. Englannin kielen käyttö helpottaa yhteistyötä erityisesti Suomen osalta, koska suomen kieli on harvinainen. Edellä mainituin tavoin asia ei ole neuvottelujen kohteena. Neuvotteluissa voidaan mahdollisuuksien mukaan tuoda esiin käännöksiin liittyvät ongelmat, kuten Suomi tekee muissakin yhteyksissä.

Sisäministeriö on todennut ehdotettujen väliaikaista täytäntöönpanoa koskevien menettelyjen osalta, että jatkovalmistelussa on tärkeää, arvioida miten väliaikainen täytäntöönpano sovitetaan yhteen kansallisten päätöksentekomenettelyjen kanssa niin, ettei toimenpiteestä päätetä kevyemmässä menettelyssä kuin vastaavassa kansallisessa asiassa.

Oikeusministeriö pitää näkemystä perusteltuna ja yhtyy siihen. Neuvotteluissa on jo nyt toimittu tällä tavoin ja on perusteltua pyrkiä siihen, etteivät menettelyt poikkeaisi vastaavista kansallisista menettelyistä.

Professori Dan Helenius on kiinnittänyt huomiota etäosallistumismääräystä koskevaan ehdotettuun 47 artiklaan, joka edellyttää muun ohella vapaudenmenetyksen mahdollistamista tilanteessa, jossa vastaaja tuomitaan vapausrangaistukseen ja määräyksen antanut jäsenvaltio aikoo antaa hänestä eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Helenius piti sääntelyä epäjohdonmukaisena suhteessa luovuttamissääntelyyn EU:n jäsenvaltioiden välillä.

Oikeusministeriö pitää huomiota perusteltuna ja katsoo, että neuvotteluissa tulisi pyrkiä selventämään sääntelyä ja sen suhdetta rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen.

Poliisihallitus on kiinnittänyt huomiota poliisitiedonvaihtoon liittyvän direktiivin (EU) 2023/977 kansalliseen täytäntöönpanoon ja katsonut, että sitä tulisi muuttaa.

Oikeusministeriö toteaa, että asia ei ole EIO-direktiivin neuvotteluvaiheeseen liittyvä kysymys.

Helsingin käräjäoikeus on todennut, että jatkoneuvotteluissa olisi syytä tuoda esiin tarve EU-tasoiselle yhteiselle tekniselle järjestelmälle rajat ylittävien videokuulemisten mahdollistamiseksi.

Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että käräjäoikeuksilla on toimivat järjestelmät rajat ylittävien videokuulemisten mahdollistamiseksi. EU-tasoisen järjestelmän ajaminen neuvotteluissa edellyttäisi kuitenkin tarkempaa arvioita järjestelmän kustannuksista ja muista vaikutuksista verrattuna siihen, että jäsenvaltiot hajautetusti kehittävät omia teknisiä järjestelmiään.

Edellä esitetyn perusteella oikeusministeriö ei näe aihetta tarkastaa kirjelmässä esitettyjä kantoja.